

פרשת קדושים

נושא השבוע: לפני עיוור לא תיתן מכשול

נושא השבוע

האיסורים, המובאים בפסוק "לא תקלל חרש ולפני עיוור לא תיתן מכשול ויראת מאלוהיך אני ה' ", קשים לאכיפה, שכן החרש לא יכול לשמוע את הקללה, והעיוור לא יכול לראות מי הניח את המכשול. אך האל רואה את כל מעשי האדם והוא זה שיעניש את החוטאים, לכן באה ההוראה "ויראת מאלוהיך" בהמשך הפסוק. חז"ל לומדים בעזרת המידה "קל וחומר", שאם אסור לקלל חרש שאינו מצטער משום שאינו שומע, קל וחומר שאסור לקלל שומע שמצטער. ואפילו המקלל עצמו בשם ה' - לוקה. לגבי הצו "לפני עיוור לא תיתן מכשול" הרחיבה הפרשנות המאוחרת את האיסור וראתה בו משל - אל תיתן עצה שאינה הוגנת בעניין שהאחר אינו מבין בו, ואפילו למי שאינו בן ברית.

מה פרשה

- **קדושים תהיו** - הפרשה פותחת בפניה לבני ישראל להיות קדושים כדי להתקרב למעלת קדושתו אלוהים עצמו.
- **לקט צווים דתיים ומוסריים** - מעין "אני מאמין" דתי מוסרי של האדם מישראל בדומה לעשרת הדיברות. בשונה מן החוקים האחרים בספר ויקרא, העוסקים בתחום הפולחני בלבד, בפרשה זו נמצא חוקים גם מן התחום הפולחני וגם מן התחום המוסרי: מורא הורים, שמירת שבת, איסור עבודה זרה, זבח שלמים, מתנות עניים, יושר ביחסים שבין אדם לחברו, איסורי כלאיים, שפחה חרופה, איסור ערלה ומצוות נטע רבעי, איסורי חיקוי למנהגי עבודה זרה, קדושת השבת והמקדש, איסור אוב וידעוני והגנה על החלשים בחברה.

נושאים לשיחה

נדאי לפתוח את הדיון בכיתה בהצגת הציווי "לפני עיוור לא תתן מכשול" ולבקש מהתלמידים לנסות להסביר למה הכוונה. ניתן להמחיש את הצו בעזרת מצבים שונים מחיי היום-יום. מדובר בסיטואציות של פגיעה באדם, **בנקודות החולשה** שלו. רצוי כמובן גם להעלות דוגמאות מחיי הכיתה שבהם התלמידים כביכול "משחקים" אך עלולה להיות פגיעה גדולה ב"עיוור". ניתן בעדינות לבקש מהתלמידים לשתף אחרים בנוגע לנקודת חולשה שלהם. הכרות עם חולשות אישיות תאפשר להבין יותר את **העלבון** של החלש ואת הפגיעה בו.

נושא נוסף, הוא האחריות שיש לצופה מן הצד במצבים כגון אלו. האם עלי להתערב כאשר אני רואה "מכשול לפני עיוור"? כיצד? מהם המחיר שאני עלול לשלם על התערבות זו? ניתן גם לשוחח על המשל שבמדור הספרות ולנסות להבין את הנמשל שלו. התעללות כמו זו שבמשל אינה נסלחת, ולעיתים גוררת התעללות חזרה.

מ ד ר ש

המדרש עוסק בפן אחר של הנושא, ולכן חשוב להבהיר את המשמעות של "עיוור בדבר מסוים". במדרש מתוארים שני מצבים שונים מעט זה מזה, אך בשניהם מדובר בעצה מוטעית, בה **מסתירים** מהאדם פרט שיכול היה לעזור לו, ואם היה יודע אותו היה נוהג אחרת. הסתרה הזו של המידע היא הונאה. **ניתן להבחין** בין שני המקרים כאשר במקרה הראשון ברור שהעצות ליוצא לדרך עשויות להועיל לו – ובכל זאת הן שליליות, בדוגמה השנייה ברור הוא שכוונתך להוליך אותו שולל, למען הרווח הפרטי שלך. העיוורון אינו פיסי, והכוונה היא ללקות באותו תחום בו דרושה העצה.

כדאי למצוא דוגמאות מחיי התלמידים למקרים כאלו של "עיוור בדבר מסוים" (עולה חדש – "עיוור" בשפה, ילד בגן – "עיוור" בקריאה ובכתיבה, ועוד) ולדון בחשיבות של שימת לב והתחשבות במקרים אלו. חשוב מאד להסביר **שהשוני אינו נחיתות**, ושהוא עניין יחסי – גם אנחנו, אם נמצא בארץ זרה, לא נבין את השפה, נהיה שונים ונזדקק לכך שאנשים יבינו את העמדה השונה בה אנו נמצאים. בשלב הבא של הדיון יעלו התלמידים רעיונות להתנהגות "**הסרת מכשולים**" בכל אחד מן המקרים בהם דנו, כולל המקרים המופיעים במדרש.

פעילות נוספת

לאחר שמוודאים שהתלמידים מבינים את הקשיים שעומדים בפני השונים מהם, כדאי לחשוב ביחד אילו דברים בבית הספר יכולים להקשות על **תלמידים בעלי קשיים**, ומה אפשר לעשות כדי לתקנם. אפשר לקחת את אחד הנושאים הללו כ"פרוייקט" – למשל, שלטי אזהרה על תקרה נמוכה, או על מדרגה מפתיעה, סיקול אבנים או גרוטאות מהחצר. בבתי ספר שעומדים בתקנים ודואגים לדברים אלו, ניתן להעלות עם התלמידים דוגמאות לבעיות שיכולים להתקל בהם אנשים ברחוב שלהם או בשכונה, ולכתוב **שלטי אזהרה** או סיוע, כגון: זהירות, ירידה תלולה, או: שימו לב - שקע במדרכה, וכדומה.